

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus II. Resolvitur ex dictis quæstio instituta sub quadam generali ratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

Aristo. 1.
Ethi. c. 4.

65. Ceterum, cum in ista veritate summa mortalium omnium consensio sit, ut præmittit Philosophus in principio Ethicorum, nihilominus tamen *de felicitate* (ut subiungit), *quænam sit* (nempe in particulari) *dissentiunt*. Quid *dissentiunt*? Non alibi turpius; ac largius, mundi sapientes deliravare, adeo ut pænè ad trecentas diversæ eorum opiniones extiterint, teste eodem Philosopho, & Augustino Marcum Varro-nem referente; quod idem Augustinus, tum ibidem, tum alibi, merito vehementer miratur.

August. de
Civit. ubi
nuper, & li.
13. de Tri.
c. 4.

66. Causas verò, cur illi tam turpiter erraverint in applicatione principii usque adeo apud omnes certi, exponit Augustinus ibidem, apud quem, si libuerit, videri poterunt, nec sine fructu, deservient enim, ut facili quis videat, quàm sit intellectus humanus monstrosè fallax, atque delirus, ubi temperies morum, & ab inordinatis affectionibus voluntatis puritas desit, de quo infra plura magnopere notanda.

67. Nos tamen, qui per summum, ac singulare Dei beneficium, eadem certitudine novimus, ultimum finem nostrum, cuius vera possessio verè nos beatos constituit, non alium esse, quàm Deum ipsum; ex illo principio notissimo ab Ethnicis Philosophis mundi sapientiâ, id est, verâ stultitiâ tumidis, ac superbis, adeo infelicitè intellecto, facile quoque, ac certò concludimus, omnes actiones nostras morales referendas in Deum esse. Cumque nobis id ipsum voluntate, seu lege sua, tanquam primariâ regulâ morum, determinatè Deus ipse præscribat, fit tandem, ut certissimum nobis sit, nihil à nobis fieri, caverive debere, nisi propter divinam voluntatem, quam summè ubique amare, & quærere semper debemus, ut nostras illi conformemus actiones, tanquam primæ mensuræ, atque supremæ regulæ morum.

68. Patet igitur, primum, &

universale principium, ex quo tota descendit moralis obligatio ad aliquid agendum, vel omittendum, esse voluntatem divinam, ita ut illâ non, intellectâ ut regula nos dirigente, nihil prorsus huiusmodi possit intelligi; sed quidquid forè præter illam sit, neque fieri à nobis, neque caveri debeat, sed tanquam nihil prorsus contemni, & nihil omnino curari.

ARTICULUS II.

Resolvitur ex dictis questio instituta sub quadam generali ratione.

§. I.

Corollarium deductum immediatè ex proximè statuta doctrina, ad præfatam questionis resolutionem immediatè quoque deducens.

69. **T**Ota doctrina præcedētis articuli non modò vera, ac solida est, sed usque adeo in Theologia certa, ut à nemine possit, qui terminos intelligat, in quæstionem unquam adduci.

Ex illa verò statim apparet evidenter, principium unicum, ac generale, primamque adæquatam rationem, unde tota descendit obligatio, qua vitare tenemur quodcunque malum proximi, aut periculum ejus inferendi, esse voluntatem divinam, quæ malum illud fieri prohibet, adeo ut, illâ formaliter non intellectâ, nulla possit intelligi moralis obligatio ad prædictum malum cavendum.

70. Ratio ex proximè dictis evidens est: nam malū quodvis proximi physicum, aut morale, ideo præcisè cavere tenemur, quia nisi diligenter caverimus, malè moraliter operamur, adeoque non illud cavere, propriè, ac moraliter malum est. Utrique, si moraliter malum non esset non cavere ejusmodi malum, qui sponte non caveret, vel benè ageret, vel saltem ageret indifferenter: nemo

mo verò obligatur abstinere ab actione, quæ bona est, aut saltem indifferens, ut est ex terminis manifestum.

71. At nihil malum est, nisi quid opponitur voluntati divinæ, quam homo impensè amare, & quærere diligenter tenetur, ut se illi conformet in operando, tanquam primæ, ac supremæ regulæ morum, ut dictum, demonstratumque est: ergo ideò tenemur quodcunque malum proximi, ipsiusque periculum inferendi cavere, quia tenemur omnino nihil agere contra voluntatem divinam: ergo primum principium, & adæquata ratio, ex qua tota descendit obligatio cavendi malum quodcunque proximi, ejusve inferendi periculum, est divina voluntas, à qua tenemur nunquam in agendo recedere.

72. Eadem verò ratio sub eadem forma procedit in materia Sacramentorum, & generaliter in quacunque materia; nullibi nanque quisquam obligari ad aliquid potest, vel agendum, vel omittendum, nisi quia voluntas divina, vel omittendum illud, vel agendum præscribat, cum nihil possit esse bonum, aut malum, nisi per respectum ad ipsam. Igitur, seu imminet ex nostra actione, seu non imminet proximo malum, seu sit spirituale, seu temporale, seu grave sit, seu leve, seu reparabile, seu irreparabile, principium unicum, & adæquata ratio, cur ab actione illa abstinere, vel illam exercere debeamus, eadem semper est, scilicet voluntas, seu lex divina, actionem illam fieri vel præcipiens, vel prohibens, seu graviter, seu leviter, juxta naturam ipsius actionis.

73. Tota ergo materia, circa quam operamur, & objectorum specialis diversitas, quòd videlicet actio vergat in damnum proximi, quòd noxia nobis duntaxat sit, vel quòd unice Deo debitam reverentiam, aut honorem imminuat: tota, inquam, hæc differentia, & alia quævis particularis, quæ sub his generalibus

rationibus, vel cogitari potest, vel contingere, quòd spectat ad nostram obligationem inducendam ejusmodi actionis vitandæ, non nisi purè materialis est, & eadem ubique ratio formalis, idemque adæquatum principium, scilicet divina voluntas, quam, quia debemus super omnia diligere, & studiosè semper investigare, ut nihil contra illam aliquando faciamus, ideò, ut propter rationem unicam, ac primariam, in quam resolvitur tota nostra obligatio, tenemur fugere, vel amplecti, quidquid nobis ipse præscribit, vel fugiendum, vel amplectendum.

S. II.

Comprobatur ex D. Thoma.

74. **D**octrinam hæc certissimam, & de qua nullus, quantum ad rem ipsam, dubitare potest, ut vidimus, omnes Doctores, & Theologi scholastici, passim tradunt, atque supponunt; attamen terminis obscurioribus, & ad scholæ normam accommodatis, proindeque non omnibus captu facilibus.

Sed verò Magister Angelicus, qui profunditatem Theologicam, & scholasticæ subtilitatis rigorem, cum magna claritate, & styli facilitate, ubique miro modo conjungit (quod in S. Doctoris dotibus verè Angelicis, ac mirificis non ultimum obtinet locum) doctrinam etiam istam satis distinctè, ac clarè tradidisse videtur. Nempè, ubi exponit definitionem peccati ex Augustino communiter receptam, notat, duo in peccato considerari posse, nimirum, & quòd actus humanus sit, & quòd sit actus moraliter malus. Quòd humanus sit, inquit, habet ex eo quòd sit voluntarius: quòd verò malus moraliter sit, ex eo quòd à regula prima moralis honestatis deficiat, videlicet à lege Dei. Post hæc autem corpus articuli concludit S. Doctor his verbis: *Ea* D. Tho. 2. 2 q. 71. a. 6. corp.
ideò Augustinus in definitione peccati
po-

posuit duo: unum, quod pertinet ad substantiam actus humani, quod est quasi materiale in peccato; cum dixit dictum, vel factum, vel concupitum: aliud autem, quod pertinet ad rationem mali, quod est quasi formale in peccato, cum dixit, contra legem aeternam. Hæc Angelicus Doctor,

75. Ecce oppositio ad legem, seu voluntatem Dei, est juxta D. Thomam veluti tota forma, sive ratio formalis, qua peccatum est malum, atque adeo fugiendum: reliqua verò omnia, nempe specialis actus natura, respectusque ad objectum creatum, sunt quasi aliquid materiale: ergo non sunt quid malum, neque fugiendum, nisi propter oppositionem ad voluntatem, seu legem Dei: ergo quod actus malus inferat damnum proximo, vel non inferat, quod sit in hac, aut illa speciali materia, de materiali omnino se habet, quod attingit ad obligationem, qua tenemur illum vitare: igitur tota ratio, propter quam illum vitare debemus, est quia repugnat voluntati divinæ: igitur hæc est ratio adæquata, & unicuique principium obligationis vitandi actum moraliter malum, quicumque demum sit, & in quacunque materiam incidens.

76. An verò, & quatenus, licet adæquata, & unica ratio formalis, propter quam actus malus vitari debet, sit voluntas divina, cui contrariatur; ipsum tamen objectum, & materia specialis, quam actus respicit, debeat quoque considerari pro taxanda malitia ipsius actus, adeoque quantitate obligationis, qua tenemur illum vitare, accuratè exponetur articulo sequenti: est enim proprius, atque potissimus hujus gravissimæ controversiæ scopus.

§. III.

Alterum Corollarium pro questionis ejusdem generali resolutione.

77. **P**orro ex hucusque dictis immediate, & quasi sponte sua consequitur, regulam humanæ conscientie, nimirum secundariam, ac proximam (sumptam scilicet pro judicio rationis, quo nobis prima regula moralis honestatis proponitur, & applicatur) eandem esse ubique, & ejusdem prorsus rationis; formaliter, & per se loquendo; neque ex ulla materie diversitate aliquam variationem fortiri posse, nisi ut summum accidentalem; & quasi materialem duntaxat.

78. Pater ex hætenus statutis principiis, & denuò à nobis proximè expensis. Nempe conscientie regula secundaria nulla ratione variari potest formaliter, aut substantialiter, primà honestatis regulâ non variatâ, cum hæc sit primum, unicuique principium, adeoque mensura adæquata, totius rectitudinis illius. Utique regula secundaria conscientie ex proprio, & essentiali suo conceptu (ut sæpius est à nobis expositum, & à nemine dubitatur) subordinata est regulæ primæ, quam nobis proponit, & applicat, adeoque tota ipsius rectitudo consistit in conformitate cum ipsa prima regula, quam proponit, tanquam primam mensuram rectitudinis; etenim si deficiat, aut aliquomodo discrepet ab ea, non modò recta regula non erit, sed neque erit hoc ipso regula, juxta sententiam illam Bernardi alibi jam à nobis adductam, *Alioquin regula jam non est regula, quia non recta*. Evidens verò est, vel ex terminis ipsis, regulam hæc ratione subordinatam regulæ primæ nullo modo variari posse, nisi varietur ipsa regula prima.

79. At prima regula moralis honestatis

Bern. in
Apologat.
Gillet.
Abba.

nestatis ex nulla variatione, aut diversitate materiae, sive objectorum actionum humanarum, variatur substantialiter, aut formaliter, sed ut summum variari potest, velut accidentaliter, aut materialiter, eo scilicet sensu, quem exactè exponemus sequenti art.

80. Enim verò, quaecunque materia sit, circa quam actio nostra versatur, una est semper, & eadem regula nostra, propter quam illam facere, aut cavere debeamus, scilicet voluntas divina talem actionem nobis, aut præcipiens, aut vetans; hæc enim est, ut manet demonstratum, mensura universalis, unica, & adæquata, totius bonitatis, vel malitiæ, cujuslibet actionis humanæ, adeo ut, mensurâ istâ non intellectâ, nulla intelligi possit, in aliqua materia cogitabili, moralis bonitas, aut malitia, propter quam actio à nobis fieri debeat, vel vitari. Constat igitur, primam, universalemque regulam moris nulla ratione variari posse, saltem formaliter, & quoad substantiam, ex variatione aliqua materiae, aut objectorum diversitate.

81. Unde legitimè tandem concluditur corollarium modò propositum, quod est præcipuæ questionis, resolutio sub quadam generali ratione, nimirum regulam humanæ conscientiæ (utique secundariam, ac proximam) eandem esse in omni materia formaliter, & quoad substantiam, nec variationem aliquam subire posse ex variatione ipsius materiae, nisi accidentalem ut summum, & quasi materialem duntaxat.

82. Ergo non secus licet (reclamat Lydius noster Lapidarius) uti opinione tantum, probabiliter de valore Sacramentorum, de medicinæ salubritate, de honestate, aut justitia belli, quàm de quavis alia materia. Id verò palam esse non solum absolute falsum, verum etiam nunquam licere medico, vel ministro Sacramentorum (de his tantum expresse loquitur ipse) uti opinione ulla dire-

cta, quæ minus tuta sit, & simul probabilis tantum, sed opus semper esse judicio certo, & oppositum esse manifestè damnatum in illo primo damnato articulo de praxi opinionis probabilis in materia Sacramentorum, non probat Lapidarius, nec disputat, sed ubique supponit tanquam indubitabile: immò hinc passim argumentum nostrum, & alia, quæ ex his locis producimus, retorquet evidenter more suo, præsertim tota illa sect. 27.

83. Certitudo verò judicii, quam Lapidarius exigit in præfata materia, debet esse perfecta, & absoluta, quæ scilicet constituat tale judicium ultra sphaeram judicii opinativi, & aliquatenus formidolosi; ipse namque sæpè contendit nulli judicio merè opinativo, etiamsi sit probabilè juxta nostra principia (hoc est, conceptum ex fundamentis notabiliter præminentibus, indeque non inconstans, aut fluctuans, sed stabile potius, ac firmum, qualia sunt judicia prudentum) attribui posse certitudinem ullam, nisi per valde ineptam, & arbitrariam vocum abusionem.

84. Hinc P. Generalem Societatis vix non irridet, immò irridet indignè, eò quòd V. C. Bellarminum, Cajetanum, & alios plures Doctores, exigentes pro regula conscientiæ judicium certum de honestate operis, exponat de judicio, verè probabili, quod meritò ex Philosopho, & D. Thoma vocari solet judicium certum, certitudine scilicet morali, & imperfecta, quæ propria est materiae moralis, & humanorum actuum naturæ consentanea. Cæterum hoc pro sua consueta urbanitate, atque modestia, appellat ipse *Manifestum paradoxum contra D. Thomam, & omnes Theologos*, adeoque ut tale ab omnibus despiciendum supponit.

85. Verum hæc omnia asserta Lapidarii plena sunt falsitatibus, & hallucinationibus; quod per decursum Operis facillè demonstrabimus. Interim verò quiescat Lapidarius opor-

Lyd. Lap.
nu. 222.

oportet, dum controversam istam prae gravem distinctius adhuc, & exactius resolvimus, ut tandem regrediamur ad retorsiones ejus, quibus nos passim urgeri gloriatur; neque enim immemores sumus oneris à nobis suscepti, haud sanè levis ob materiam ipsam, non verò propter ejus argumenta; quæ nullius momenti esse planè constabit.

ARTICULUS III.

Eadem potissima questio clarius, ac distinctius resolvitur.

86. **E**X principio certissimo habetenus statuto, de cujus evidenti veritate neminem posse ambigere demonstravimus, rectè quidem concluditur, ut ostensum proximè est, regulam honestatis moralis (utique secundariam, de qua cum Rectioribus disputamus) eandem esse ubique, & in omni materia formaliter, & quoad suam substantiam, nec nisi materialem, & quasi accidentalem variationem fortiri ex variatione ipsius materiae. Hinc tamen minime licet deducere, eandem esse ubique diligentiam præstandam in cavendo erroris periculo sine ullo prorsus discrimine, eandemque dictaminis actionem regulantis firmitatem, ac certitudinem, in qualibet materia indifferenter, & in quibuslibet circumstantiis, requiri. Id verò ut luculenter ostendamus, oportet adhuc accuratius reflectere supra principium proximè stabilitum, ipsamque intimius enucleare.

Prælibatur non nihil de voluntate Dei generali, qua creaturas omnes movet, & ordinat in proprium finem suum, secundum propriam cujuscunque naturam.

87. **T**ota doctrina nostra, & sententia, quam propugna-

mus, innititur memorato principio, in ipsumque resolvitur admodum immediate, ut præmonuimus ad Operis initium; non in principia recens fabricata, & Theologis antiquis inaudita, qualia esse principia Probabilium assertum jam à nobis ostensum est. Ex eodem ergo principio veritatem, quam modo investigamus, pariter debemus elicere.

88. Ergo Deus gloriosus, sicuti de thesauris sapientiæ, bonitatis, atque potentiae suae, nulla cogente necessitate, sed ex sua absoluta, & libera determinatione, creaturas omnes producit, ita iam existentes tenentur tanquam propriis, ad prudentiam suam, regulam suam, ordinatè producere in proprium finem, quamquamque prævidendo, ac dirigendo secundum propriam ejus, naturam; neque enim potest opera sua, ne minime quidem eorum, vel odisse, vel oblivisci, ut dicitur in libro Sapientiæ, *Diligis enim omnia, quæ sunt, & nihil odisti eorum, quæ fecisti.* Nihil verò moveri, quin neque permanere, aut conservari potest, nisi ex influxu divinae voluntatis, ut ibidem etiam subiungitur, *Quomodo autem possit aliquid permanere, nisi tu voluisses?*

89. Quælibet autem creatura movetur, tenditque naturaliter in proprium finem, mediis suis operationibus, quibus acquirit perfectionem propriam, ad quam est naturaliter ordinata. Debuit igitur Deus singulis quibuscunque rebus creatis imprimere propensionem intrinsecam, & innatam inclinationem ad operationes prædictas, ut sic omnia forent intrinsecè ad suum proprium finem ordinata: & velle insuper, ut operentur secundum istam suam innatam propensionem, ut sic tandem re ipsa, & cum effectu, finem sibi præfixum connaturaliter assequantur.

90. Hæc verò generalis voluntas Dei in hac latitudine sumpta appellatur communiter lex aeterna, cujus pro-